

ефективним засобом реалізації іншомовної підготовки майбутніх вчителів. Іншомовна професійно-комунікативна компетенція інтегрує компоненти, які відображають професійну специфіку іншомовної культури, а результатом її сформованості виступає особистість, здатна здійснювати міжкультурне професійне спілкування на комунікативному рівні, адекватному меті комунікативної ситуації.

Проблема формування іншомовної комунікативної компетентності вчителя-філолога, вчителя іноземної мови, як важливої складової педагогічної підготовки, вимогою якої є формування педагогічної усталеності є наразі актуальною. Нами розглянуто іншомовну комунікативну компетентність як обов'язкову складову педагогічної діяльності вчителя поряд з іншими компонентами професійної усталеності.

Література

1. Андриенко А.С. Развитие иноязычной профессиональной коммуникативной компетентности студентов технического вуза (на основе кредитно-модульной технологии обучения) : автореф. дис. ... канд. пед. наук / А.С.Андриенко. – Ростов-на-Дону, 2007. – 26 с.
2. Глухий Я.А. Обучение языку специальности в контексте развития профессиональных компетенций / Я.А. Глухий, В.М. Ростовцева // Вестник Томского государственного педагогического университета. – 2011. – Вып. 6 (92). – С. 104-107.
3. Зарецкий В.К. Зона ближайшего развития: о чем не успел написать Л. С. Выготский / В.К. Зарецкий // Культурно-историческая психология. – 2007. – №3. – С. 96-104.
4. Козак С. В. Формування іномовної комунікативної компетенції майбутніх фахівців морського флоту : автореф. дис. ... канд. пед. наук / С.В. Козак. – Одеса, 2001. – 26 с.
5. Курлянд З. Н. Професійна усталеність вчителя – основа його педагогічної майстерності / З. Н. Курлянд. – Одеса : ПДПУ імені К.Д.Ушинського, 1995. – 160 с.
6. Маркарян Е.В. Обучение профессионально-ориентированному межкультурному общению студентов – будущих специалистов по сервису и туризму (на материале французского языка) : дис. ... канд. пед. наук / Е.В.Маркарян. – Пятигорск, 2004. – 168 с.
7. Солодовникова Ю. Ю. Формирование иноязычной коммуникативной компетентности как условие совершенствования профессиональной подготовки специалиста социальной работы : автореф. дис. ... канд. пед. наук / Ю. Ю. Солодовникова. – Курск, 2009. – 28 с.
8. Тенищева В. Ф. Интегративно-контекстная модель формирования профессиональной компетенции : автореф. дис. ... д. пед. наук / В. Ф. Тенищева. – М., 2008. – 44 с.
9. Шадриков В.Д. Деятельность и способности / В.Д.Шадриков. – М. : Логос, 1996. – 320 с.

Анотація

У статті розкрито проблему ролі і місця іншомовної професійно-комунікативної компетенції під час підготовки вчителів-філологів. Автор аналізує структуру професійної компетентності та іншомовної компетенції, розглядає питання міжкультурного професійного спілкування.

Аннотация

В статье раскрыто проблему роли и места иноязычной профессионально-коммуникативной компетенции при подготовке учителей-филологов. Автор анализирует структуру профессиональной компетентности и иноязычной компетенции, рассматривает вопрос межкультурного профессионального общения.

Summary

The article deals with the problem of the role and place of foreign language professional communicative competence in training teachers-philologists. The author analyzes the structure of professional competence and the foreign language competence, considers intercultural professional communication.

Ключові слова: іншомовна професійно-комунікативна компетенція, професійна компетентність, вчитель-філолог, міжкультурна компетенція, міжкультурне професійне спілкування.

Ключевые слова: иноязычная профессионально-коммуникативная компетенция, профессиональная компетентность, учитель-филолог, межкультурная компетенция, межкультурное профессиональное общение.

Key words: foreign language professional communicative competence, professional competence, teacher-philologist, intercultural competence, intercultural professional communication.

Подано до редакції 01.04.2013.

УДК 377/378 - 058.17(8)

© 2013

Жижко О.А.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ІНСТРУКТОРІВ-АНДРАГОГІВ ДЛЯ РОБОТИ З МАРГІНАЛАМИ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах приєднання України до Болонського процесу, одними з вимог якого є інтеграція вітчизняної освіти у світовий освітянський простір, її демократизація та впровадження європейської якості та доступності навчання, зростає роль якісної професійної підготовки, чие нормування та реалізація сприятимуть досягненню високого рівня соціального стандарту, покликаного

реалізувати прагнення людей до гуманізації соціуму. У цьому зв'язку є актуальною та важливою тема професійної підготовки інструкторів-андрагогів для роботи з маргіналами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... У контексті нашого наукового пошуку важливими є дослідження формування і розвитку професійної майстерності і компетентності фахівців, які забезпечують якісну освітню підготовку всіх категорій дорослого населення (у тому числі й маргіналів) та працюють з ними (Л. Алексеева, Г. Вершловський, Ю. Галагузова, Ю. Калиновський, В. Поліщук, В. Тименко, М. Целих та ін.). Проблему андрагогічної освіти у Латиноамериканському регіоні вивчали Ф. Адам, Х. Алонсо, А. Альварес, А. Алькала, Г. Арройо, А. Баттро, А. Галісія, С. Діас-Діас, Г. Ернандес, М. Ібаррола, Е. Ітурральде, С. Камперо, А. Каналес, П. Касау, М. Кастро-Перейра, П. Латані-Сарре, Ф. Лопес-Пальма, Р. Лудохоський, А. Маркес, Р. Піньєро, М. Родрігес-Конде, М. Руїс, Д. Тірадо-Бенеді, М. Торрес-Пердомо, Х. Трійа-Бернет, І. Фермін-Гонсалес, П. Фрейре та ін.

Формулювання цілей статті... Метою даного науково-педагогічного дослідження є виявити сучасні тенденції розвитку неформальної професійної підготовки інструкторів-андрагогів для роботи з маргіналами у Латинській Америці, зокрема у Мексиці й Венесуелі.

Виклад основного матеріалу дослідження... Система професійно-андрагогічної освіти Латинської Америки почала встановлюватися у 50-х рр. ХХ ст. зі створенням Регіонального центру фундаментальної освіти в Латинській Америці (КРЕФАЛ), який, між інших завдань, займається як формальною, так й неформальною спеціалізованою підготовкою інструкторів для освіти дорослих. У перші роки існування КРЕФАЛу (1951-1969 рр.) програми з неформальної підготовки тьюторів для навчання дорослих включали у себе матеріал із соціальної антропології, соціальної психології, педагогіки, методики соціальних та документальних досліджень, соціології та теорії фундаментальної освіти. Як додаткова підтримка занять існували гуртки та лабораторії (театр, кино, малювання, гравіювання, друкарня). У цей період КРЕФАЛ організував вісім курсів підвищення кваліфікації вчителів кожен протяжністю 18 місяців та підготував 460 спеціалістів з фундаментальної освіти, а також розробив та випустив підручники для навчання дорослих. Регулярні курси підвищення кваліфікації інструкторів для освіти дорослих КРЕФАЛу відвідали 621 учасник з 21 латиноамериканської країни та з 4 європейських та азіатських держав [1, с. 229].

З 1969 р. програми КРЕФАЛу зі спеціалізованої неформальної підготовки інструкторів-андрагогів спиралися на концепцію освіти дорослих, пов'язану з функціональною ліквідацією неписьменності. На початку 70-х рр. ХХ ст. на курсах КРЕФАЛу навчалися спеціалісти в області функціональної ліквідації неписьменності майже всіх країн Латинської Америки завдяки стипендіям, отриманим від ЮНЕСКО та ОЕА. Курси тривали шість місяців, у процесі навчання використовувалися інтерактивні методи, робота в малих групах, які створювали сприятливі умови для обміну між слухачами власним досвідом тощо. В цей період були проведені також так звані операційні семінари (Seminarios Operacionales - SEMOPS), організовані при підтримці різних латиноамериканських країн. Їх суть полягала в тому, що навчання проводилося під час активної практики в експериментальних класах з дорослими учнями, де обговорювалися та розв'язувалися конкретні навчальні ситуації. Таким чином, були проведені 27 семінарів в 15 країнах, які були присвячені темам сільськогосподарських кооперативів, аграрної реформи, заселення села, розвитку промисловості, демографічних проблем, розвитку індіанських осель, освіти дорослих [1, с. 230].

На початку другого десятиріччя ХХІ ст. КРЕФАЛ розробляє програми з формальної професійної підготовки та підвищення кваліфікації латиноамериканських інструкторів для роботи з дорослими, що засновані на ідеї про важливість саморефлексії та самокритики власної педагогічної практики, обміну педагогічним досвідом, обговорення реальних навчальних ситуацій тощо. КРЕФАЛ пропонує шороку гаму курсів різноманітних тематичних напрямів, різних за своєю модальністю, тривалістю, рівнями, спеціалізацією.

Окрім КРЕФАЛу спеціалізовані курси для викладачів, що працюють з дорослими та волонтерів, що не мають професійно-педагогічної освіти, запроваджують Міжамериканська федерація освіти дорослих (Federación Interamericana de Educación de Adultos - FIDEA), Міжнародний інститут андрагогіки (Instituto Internacional de Andragogía - INSTIA), Рада з освіти дорослих Латинської Америки (CEAAL), Національний інститут освіти дорослих Мексики (Instituto Nacional para la Educación de los Adultos - INEA), Національна рада з освіти для життя і праці (CONEBIT) (Consejo Nacional de Educación para la Vida y el Trabajo - CONEVyT), Національні університети, Національні педагогічні університети та інші установи.

Підготовка інструкторів-андрагогів для професійно-технічної освіти маргінальних груп населення у Мексиці й Венесуелі є справою як державних, так і громадських й приватних установ.

Куррикулярні проекти з професійного навчання інструкторів для роботи з дорослими розробляються з урахуванням високих міжнародних освітніх стандартів та вимог Інституту ціложиттєвого навчання ЮНЕСКО, Міжнародної ради освіти дорослих, Міжнародної організації праці, Міжнародної асоціації університетів, Міжнародного бюро освіти, Міжнародного інституту планування освіти дорослих, Регіонального центру

фундаментальної освіти в Латинській Америці, Карибської регіональної ради освіти дорослих, Ради освіти дорослих Латинської Америки.

Принципами розробки програм з професійної андрагогічної підготовки є демократизація освіти, що ґрунтується на самонавчанні й керівництві освітнім процесом; надання рівності освітніх можливостей; удосконалення нового типу культурного виробництва, урахування реальних проблем повсякденного життя в освітньому процесі.

Майбутнім тьюторам дорослих важливо усвідомлювати, що у професійному навчанні маргіналів, придбанні дорослими нових кваліфікацій, їх «повернення до школи», важливо створювати нові (не традиційні) умови навчання, розробляти нові навчальні методи. Професійно-технічна підготовка найменш захищених верств населення має здійснюватися шляхом використання особистого досвіду, передачі знань, пов'язаних з повсякденними ситуаціями, визначення чітких цілей навчання, створення зв'язків, а не розриву між особистим і соціальним життям, надання можливості самоврядування, прийняття рішень, що стосуються освітньої установи, включення безперервного «керівництва» в освітній процес [5].

Однією з головних задач є навчити майбутнього інструктора для роботи з дорослими стратегічно планувати свою діяльність, виступати у ролі лідера навчального процесу, який готовий прогнозувати розвиток навчальної ситуації і розв'язувати конфлікти; бути фасилітатором навчання, тобто помічником, поводитимем учня у процесі навчання та використовувати усі когнітивні, піднесено-емоційні та ціннісні стосунки, з яких складається навчальне спілкування.

Важливим вважається також, щоб майбутній спеціаліст навчився дослідницькій діяльності, генерував та розповсюджував нові знання; поширював значення культурних цінностей суспільства; застосовував інноваційні навчальні методи, що розвивають у дорослих слухачів навички творчого та критичного мислення, незалежної думки та колективної роботи; застосовував в навчальному процесі інформаційно-комунікативні технології; оцінював насамперед здатність слухачів розуміти та виконувати практичні завдання, а також навички колективної праці [2, с. 23].

Провідним філософсько-освітнім підходом у латиноамериканській педагогічній думці щодо професійно-педагогічної освіти є антропологізм, що ґрунтується на загальнолюдських цінностях та на особистому досвіді студента, співробітництві між студентами та між студентами та викладачем. Вважаємо доцільним вказати, що антропологізм є новітньою концепцією, що заснована на структурній антропології французького етнографа, антрополога та соціолога К. Леві-Строса. Ця концепція визнає головним в поведінці людини наявність формальних структур у взаємовідносинах між людьми, вплив на поведінку символічних форм, традицій й ритуалів, прийняття певної мови як системи, що моделює суспільні інституції [3, с. 27].

При розбудові куррікулуму професійної підготовки інструкторів для роботи з дорослими у Мексиці й Венесуелі антропологічний підхід реалізується в таких положеннях:

1. пізнання та засвоєння студентом у навчальному процесі всього, що притаманне людині;
2. пізнання слухачем у навчальному процесі себе як людини;
3. розвиток інтересів студента відповідно загальнолюдським інтересам;
4. недозволеність вживання в навчальному процесі засобів, що можуть спровокувати слухача на антисоціальні дії;
5. надання студенту простору для виявлення своєї індивідуальності;
6. одухотворення викладачем навчального процесу;
7. оцінювання студента в залежності від якості навчального процесу [4, с. 145].

Навчальні програми з професійно-андрагогічної підготовки інструкторів для роботи з дорослими у Мексиці й Венесуелі, засновані на антропологічній парадигмі, орієнтовані на особистість, на розвиток у майбутніх тьюторів навчальних навичок пізнавальної, прогностичної, конструктивно-творчої, пошукової, оціночно-селективної, інтерактивної діяльності, на формування соціальної зрілості та освіченості для досягнення самостійності в різних життєвих сферах. З метою фокусування уваги на особистості інструктора-андрагога, залучення слухачів до процесу навчання, стимулювання персональної відповідальності за власний інтелектуальний рівень, підвищення ступеня активності студента як суб'єкта пізнання, праці та спілкування, - активізується його самостійна діяльність, що виконується за власною ініціативою студента на базі теоретичних знань та практичних умінь, що засвоєні у процесі навчання [4, с. 146].

Зміст професійно-андрагогічної освіти інструкторів, які працюватимуть з дорослими представниками маргінальних груп населення у Мексиці й Венесуелі, визначається освітньо-професійними програмами, в яких відображені змістово-реалізаційні аспекти освітньо-кваліфікаційних характеристик, визначений нормативний зміст навчання, встановлені вимоги до змісту, обсягу та рівня освітньої і професійної підготовки фахівців даного освітньо-кваліфікаційного рівня. Вони використовуються під час розробки та корегування навчальних планів і програм навчальних дисциплін, розробки засобів діагностики рівня освітньо-професійної підготовки фахівців, визначення змісту навчання як бази для опанування відповідними спеціальностями та кваліфікаціями.

Реалізація сучасних вимог до професійної підготовки інструкторів-андрагогів у Мексиці й Венесуелі передбачає досягнення інтегрованого кінцевого результату освіти, яким може розглядатися сформованість у майбутнього фахівця ключових компетенцій як єдності узагальнених знань та умінь, універсальних здібностей і готовності до вирішення груп завдань – від особистісних до соціальних, професійних й спеціальних професійних компетенцій, що визначають володіння власне професійною діяльністю на високому рівні, готовність до інновацій у професійній сфері.

У професійно-андрагогічній підготовці викладачів, які працюватимуть з дорослими представниками найменш захищених верств населення у Мексиці й Венесуелі, застосовується компетентнісний підхід, який вимагає усвідомлення усіма суб'єктами освітнього процесу кінцевої мети своєї діяльності: підготовку фахівця що володіє як ключовими, так і спеціальними професійними компетенціями, здатного вирішувати різноманітні задачі андрагогічної практики, готового до інноваційної діяльності, що має високу мотиваційну спрямованість на високопродуктивну працю, що усвідомлює суспільну значимість професії й свою роль андрагога у реалізації соціальних функцій [4, с. 160].

У професійній підготовці тьюторів для роботи з дорослими широко використовуються інтерактивні технології навчання, серед яких особливого розповсюдження набули технології проектів. Виконаний нами аналіз дає підстави стверджувати, що педагогічними умовами ефективного застосування технології проектів у професійно-андрагогічній підготовці у Мексиці й Венесуелі вважаються такі: чітке формулювання теми та проблеми проекту; можливість виходу за межі ситуативних вимог у ході навчального пізнання; застосування власного досвіду; особистісна значущість проекту для студента; дотримання комплексного підходу до розробки навчального проекту, використання дослідницьких методів, дотримання певної послідовності дій (обговорення методів дослідження, збір, систематизація й аналіз отриманих даних, оформлення результатів, їх презентація); важливість ролі викладача на всіх етапах роботи над проектом.

Висновки... Таким чином, на базі проведеного нами педагогічного дослідження, можемо зробити висновки, що неформальна професійно-андрагогічна освіта здійснюється у Латинській Америці починаючи з 50-х рр. ХХ ст. такими установами: Регіональним центром фундаментальної освіти в Латинській Америці, Міжамериканською федерацією освіти дорослих, Міжнародним інститутом андрагогіки, Радою з освіти дорослих Латинської Америки, Національними інститутами освіти дорослих, Національними радами з освіти для життя і праці, Національними університетами, Національними педагогічними університетами. Сучасними тенденціями професійної підготовки інструкторів-андрагогів для роботи з маргіналами у Латинській Америці є такі:

- співвідношення принципів розробки програм з цілями освіти, що ставляться міжнародними організаціями, які регламентують освіту дорослих;
- домінування антропологізму як філософського підґрунтя професійно-андрагогічної освіти;
- реалізація професійно-андрагогічного навчання за допомогою інтегративного міждисциплінарного підходу та особистісно орієнтованої парадигми; його спрямованість на розвиток у студентів професійних компетенцій;
- активне використання інтерактивних технологій навчання.

Література

1. Жижко О. Професійна освіта маргінальних верств населення в латиноамериканському регіоні : соціально-андрагогічний контекст [текст] : монографія / О. А. Жижко. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2013. – 300 с.
2. Educación de calidad, equidad y desarrollo sostenible: una concepción holística inspirada en las cuatro conferencias mundiales sobre la educación que organiza la UNESCO en 2008-2009. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.unesco.org/education/Synergies4conferences.pdf> (03.10.2011)
3. Galicia A. EPJA en México // La educación de jóvenes y adultos en América Latina y el Caribe. Hacia un estado del arte. Informe regional de América Latina y el Caribe para la Conferencia de Seguimiento a CONFITEA V, Bangkok, septiembre de 2003. – Santiago de Chile : Oficina Regional de Educación para América Latina y el Caribe, 2005. – 150 p.
4. Hernández G.E. Situación presente de la educación de las personas jóvenes y adultas en México. México : CREFAL, 2008. – 170 p.
5. Permanent education - the basis and essentials. – Council of Europe, Strasbourg, 1976. – 65 p.

Анотація

У статті розглядаються сучасні тенденції розвитку неформальної професійної підготовки інструкторів-андрагогів для роботи з маргіналами у Латинській Америці, зокрема у Мексиці й Венесуелі. Автор дійшов висновку, що сучасними тенденціями професійно-андрагогічної освіти у Мексиці й Венесуелі є співвідношення принципів розробки програм з цілями освіти, що ставляться міжнародними організаціями, які регламентують освіту дорослих; домінування антропологізму як філософського підґрунтя професійно-андрагогічної освіти тощо.

Аннотация

В статье рассматриваются современные тенденции развития неформальной профессиональной подготовки инструкторов-андрагогов для работы с маргиналами в Латинской Америке, в частности в

Мексике и Венесуэле. Автор пришел к выводу, что современными тенденциями профессионально-андрагогического образования в Мексике и Венесуэле являются соотношение принципов разработки программ с целями образования, поставленными международными организациями, регламентирующими образование взрослых; доминирование антропологизма как философской основы профессионально-андрагогического образования.

Summary

The article focuses on the current trends of informal training of instructors who work with marginals in Latin America, particularly in Mexico and Venezuela. The author concludes that the current trends of vocational andragogical education in Mexico and Venezuela are the correlation of the principles of programming with the goals of education, which were established by international organizations that regulate adult education; dominance of anthropologism as a philosophical foundation of vocational andragogical education, etc.

Ключові слова: неформальна професійна підготовка; освіта інструкторів-андрагогів для роботи з маргіналами; сучасні тенденції розвитку освіти; освітні системи Мексики і Венесуели.

Ключевые слова: неформальная профессиональная подготовка; образование инструкторов-андрагогов для работы с маргиналами, современные тенденции развития образования; системы образования Мексики и Венесуэлы.

Key words: informal professional training; education of instructors who work with marginals; modern trends in education; educational systems of Mexico and Venezuela.

Подано до редакції 29.03.2013.

УДК 372.881.116 (477)

© 2013

Загороднова В.Ф.

МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах відродження суверенної держави дедалі актуальнішою стає проблема реалізації Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI ст.») [1], де зазначається, що значна увага має бути зосереджена на підготовці нового покоління педагогічних працівників, підвищенні загальної культури професійної кваліфікації та соціального статусу педагога до рівня, що відповідає його ролі в суспільстві. Якісне зростання рівня розвитку професійних здібностей освітянина має бути забезпечене за умови відповідної методичної освіти. Саме тому курс методики викладання української мови у вищій школі в системі навчальних дисциплін педагогічного університету, зокрема Інституту філології, посідає одне з провідних місць у професійній підготовці майбутніх викладачів української мови та має забезпечити не тільки високий рівень професійних знань і вмінь, а й формувати творчу особистість, здатну до самовдосконалення і самоосвіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Розвиток методичної науки здійснюється завдяки таким лінгводидактам, як О. Біляєв, А. Богуш, М. Вашуленко, Н. Гавриш, І. Гудзик, Н. Голуб, О. Горошкіна, Ж. Горіна, Т. Донченко, С. Караман, О. Караман, К. Климова, О. Кучерук, В. Нищета, А. Нікітіна, Л. Паламар, М. Пентиліук, О. Потапенко, О. Семенов, Т. Симоненко, Т. Мельник, Т. Окуневич, С. Омельчук, Г. Передрій, Л. Скуратівський, В. Тихоша, І. Хом'як, О. Хорошковська, Г. Шелехова та ін. Українську лінгводидактику збагачують і розвивають учені-лінгвісти Ф. Бацевич, А. Загнітко, В. Кононенко, І. Кочан, М. Кочерган, О. Копусь, Л. Мацько, В. Мельничайко, Л. Струганець, М. Плющ, Р. Христіанінова та ін.. Учені своїми працями впродовж тривалого часу розв'язують теоретичні і практичні проблеми методики навчання української мови і сприяють реалізації стандартизованої мовної освіти в Україні.

Сьогодні державі потрібен магістр з інноваційним мисленням, новим світобаченням, викладач-майстер. Одним із головних завдань у роботі з магістрами-філологами має стати створення такого творчого середовища, у якому можна було ефективно озброїти їх сучасними педагогічними технологіями, спроектованими на зміст навчального матеріалу з української мови та літератури. На думку О. Потапенка, сучасна «...нова методологія педагогіки повинна відбивати не лише останні філософсько-світоглядні, наукові здобутки, а бути реальною, чесною, правдивою. Не псевдонаукове теоретизування, а пошук дієвих шляхів, методів, прийомів врятування зубожілих душ, скам'янілих сердець. Нова методологія... має перш за все базуватися на аксіологічному (ціннісному) підході, ноосферному, культурологічному, науково-теїстичному, синтезованому, цілісному, етнолінгвометодичному [3, с. 227]».

Формулювання цілей статті... У пропонованій статті ставимо за мету розкрити цілі, завдання, значення курсу методики вивчення української мови у вищій школі та з'ясувати зв'язки з іншими дисциплінами, що вивчаються магістрантами-філологами у вищому навчальному закладі, визначити основні форми організації їхньої навчальної діяльності.